

2016. a eesti keele teise keelena riigieksamist

Ethel Roosna
eesti keele teise keelena peaspetsialist

1. Eesti keele teise keelena riigieksami eesmärgid on:

- 1) tagada eksamitulemuste üleriigiline võrreldavus, et õpilane, lapsevanem, kool ja kooli pidaja saaksid võimalikult objektiivse ettekujutuse õpitulemuste saavutatusest;
- 2) anda koolile, kooli pidajale, Haridus- ja Teadusministeeriumile, õpilastele, lastevanematele tagasisidet õppimise ning õpetamise tulemuslikkusest koolis;
- 3) anda ülevaade riiklikus õppekavas sätestatud õpitulemuste saavutatusest eksamiainetes hariduspoliitiliste otsuste tegemiseks;
- 4) toetada õppekava rakendamist, suunata eksamiülesannete valiku kaudu õppeprotsessi;
- 5) siduda järjestikuste haridustasemete õppekavad ning võimaldada kasutada riigieksamitulemusi õpingute jätkamisel, anda võimalus kasutada riigieksamitulemusi rahvusvahelisel tasandil.

Eesti keele teise keelena riigieksami koostamisel arvestatakse riikliku õppekava nõudmisi kõikides kooliastmetes ja Euroopa Nõukogu keeleoskustasemeid, millest lähtuvalt vastab riigieksam ligilähedaselt B2-taseme kirjeldusele.

2. Eksami üldandmed

2016. aasta eesti keele teise keelena riigieksamit tegi 2146 õpilast. Võrreldes eelmise aastaga, on eksaminandide hulk vähenenud, eelmisel aastal oli eksaminande 2374.

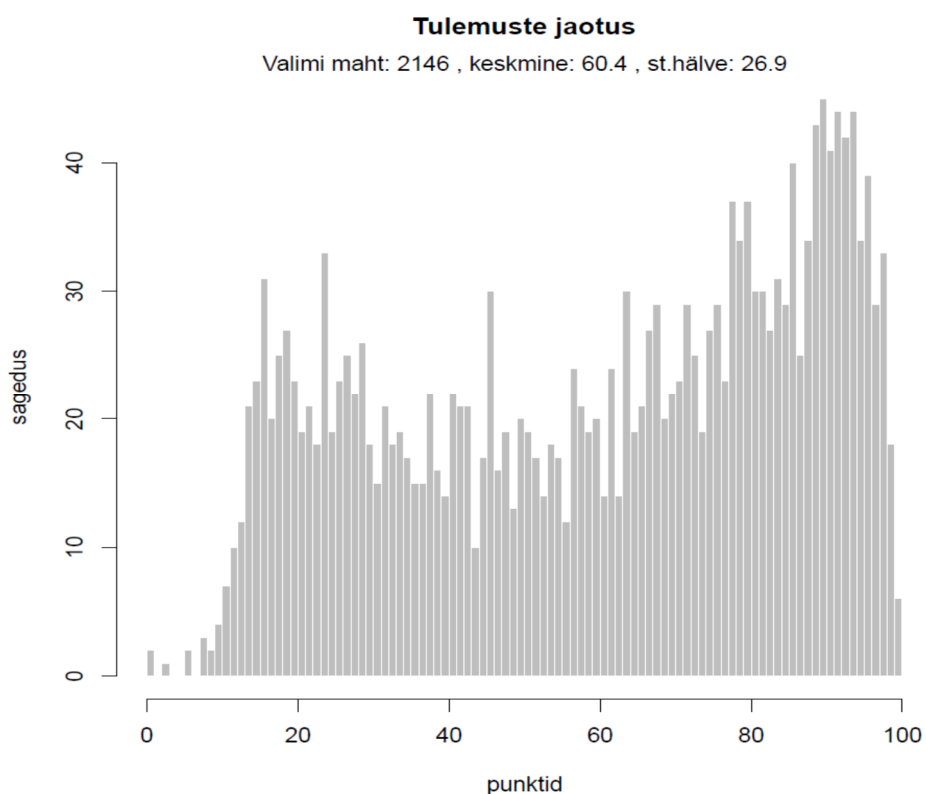
Riigieksami keskmine sooritusprotsent – 60,4 – on kõrgem kui eelmisel aastal (58%).

Eksami sooritas edukalt (saavutas vähemalt 60 protsenti maksimaalsest tulemusest) 55 protsenti õpilastest. Neile väljastas SA Innove B2-taseme tunnistuse. Eelmisel aastal oli B2-taseme tunnistuse saanute protsent väiksem – 51.

Osaoskuste võrdluses on sarnaselt eelmise aastaga kõrgeima keskmise sooritusprotsendiga – 70 – rääkimisosa. Sellele järgnevad lugemisosa 65,7, kuulamisosa 64,6, keele struktuuri osa 54,9 ja kirjutamisosa 46,4 protsendiga. Kui varasematel aastatel on osaoskused sooritusprotsentide järgi reastunud sarnaselt, siis sel aastal on kuulamisosa lugemisosaga koha vahetanud. Märgatavalt on tõusnud keskmine sooritusprotsent keele struktuuri osas (sel aastal 54,9, eelmisel aastal 48,8) ja rääkimisosas (sel aastal 70, eelmisel aastal 67,2).

Gümnaasiumides ja ka kutsekoolides on keskmine sooritusprotsent püsinud eelmise aastaga võrreldes samal tasemel: gümnaasiumides 73,9 ja kutsekoolides 36,8%.

Kahe suurema eksaminandide hulgaga maakonna keskmised sooritusprotsendid on samuti tõusnud. Harjumaa keskmine sooritusprotsent on 63 (2015. a 62,15%), Ida-Virumaal 53,4 (2015. a 49,3%).

Joonis 1. 2016. aasta eesti keele teise keelena riigieksami tulemuste jaotus

Tabel 1. 2016. aasta eesti keele kui teise keele riigieksami osad

	Ülesandeid	Maksimaalne punktisumma	Aeg (minutit)
Kirjutamine	2	20	90
Kuulamine	4	20	40
Lugemine	3	20	60
Keele struktuur	2	20	40
Rääkimine	2	20	20

Tabel 2. Keskmised osatulemused protsentides 2013–2016

Aasta	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
2013	42,5	67,5	63,5	50,0	73
2014	42,2	61,0	59,7	58,15	68,4
2015	47,10	65,9	60,4	48,8	67,2
2016	46,4	64,6	65,7	54,9	70

Eelmise aastaga võrreldes on nii poiste kui tüdrukute keskmine sooritusprotsent tõusnud, poistel on see tänavu 54 (2015. a 51) ja tüdrukutel 67,7% (2015. a 65,2).

Osaoskuste võrdluses on poiste keskmised sooritusprotsendid sel aastal märgatavalt tõusnud lugemis-, keele struktuuri ja rääkimisosas, veidi ka kirjutamisosas, kuid langenud kuulamisosas.

Tüdrukutel on eelmise aastaga võrreldes langenud keskmine sooritusprotsent kirjutamis- ja kuulamisosas. Paremaks on läinud tulemused lugemisosas, keele struktuuri osas ja rääkimisosas.

Tabel 3. 2016. aasta eesti keele kui teise keele riigieksami keskmised osatulemused soo järgi (protsentides)

	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Keele struktuur	Rääkimine
Poisid	39	60	58,6	48,7	63,7
Tüdrukud	54,9	69,6	74	62	77

Tabel 4. Tulemused maakonniti

	Eksami- nandide arv	Arv protsen- tides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2-taseme saavutanud (%)
Harju maakond	1172	54,6	63,0	0	100	25,2	59
Ida-Viru maakond	810	37,7	53,4	6	100	28,5	44
Jõgeva maakond	7	0,3	61,7	32	91	25,6	43
Lääne-Viru maakond	2	0,1	88,0	81	95	9,9	100
Lääne maakond	3	0,1	76,0	54	90	19,3	67
Põlva maakond	6	0,3	67,2	50	86	14,5	67
Pärnu maakond	33	1,5	71,8	19	96	21,8	76
Tartu maakond	78	3,6	80,4	29	100	16,2	88
Valga maakond	7	0,3	84,6	75	96	8,3	100
Kokku	2146	100,0	60,4	0	100	26,9	55

Tabel 5. Tulemused koolitüübi järgi

	Eksami- nandide arv	Arv protsen- tides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2-taseme saavutanud (%)
Kutseõppeasutus	782	36,4	36,8	0	98	20,5	16
Põhikool või gümnaasium	1336	62,3	73,9	11	100	19,7	78
Varem lõpetanud	28	1,3	76,5	22	99	20,0	75
Kokku	2146	100,0	60,4	0	100	26,9	55

Tabel 6. Tulemused soo järgi

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve	B2-taseme saavutanud (%)
Poisid	1148	53,5	54,1	0	100	27,0	45
Tüdrukud	998	46,5	67,7	10	100	24,7	67
Kokku	2146	100,0	60,4	0	100	26,9	55

3. Eksami tulemused osaoskuste ja ülesannete kaupa

Kirjutamisosa

Kirjutamisosa koosnes kahest ülesandest, esimene ülesanne oli poolametlik kiri ja teine ülesanne arutlus väite põhjal. Kirjutamisosa keskmine sooritusprotsent on veidi madalam kui eelmisel aastal, tänavu oli see 46,4, 2015. a aga 47%.

Kirjutamisosa keskmine tulemus on 20-pallisel skaalal 9,3. Mõlema ülesande eest oli võimalik saada 10 toorpunkti. Esimese ülesande keskmine tulemus on 4,08 (51%), eelmisel aastal oli see 3,8 (48%). Teise ülesande keskmine on tänavu 5,19 (43,4%), eelmisel aastal aga 5,5 (46,4%).

Sel aastal on tüdrukute kirjutamisosa madalama keskmise tulemusega kui eelmisel aastal: keskmine sooritusprotsent on 54,9. Poiste keskmine on seevastu pisut kõrgem kui eelmisel aastal – 39.

Esimeses ülesandes pidi tänavu kirjutama seletuskirja raamatukogule. Sisupunktidele toetudes tuli selgitada, miks raamatukogust laenutatud raamatud pole õigel ajal tagasi toodud, ja pakkuda seejärel probleemile lahendus.

Eksaminandid said ülesandega hästi hakkama, sest suurem või väiksem raamatukogus käimise ja raamatute laenutamise kogemus on kõigil õpilastel. Enamasti järgiti juhist ja ülesanne täideti selle põhjal aktsepteeritavalt. Mõnel juhul koostati seletuskirja asemel järelepärimine, kus uuriti, milliseid raamatuid raamatukogust laenutada saab. Seletuskiri ülesandetüübina õigustas end, õpilased olid suhtunud kirja koostamisse loovalt ja teemat omalt poolt laiendanud.

Teise ülesande väitlusteemaks oli konkurents ja selle abil tulemusteni jõudmine. Ülesande eristusindeks on kõrge ja teema pakkus kirjutamisvõimalust nii nõrgemale kui tugevamale keeleoskajale. Teemat käsitleti erinevalt, nõrgemad keeleoskajad olid kohati ka teemast kõrvale kaldunud, kuid enamasti osati välja tuua kaalukaid argumente ja neid ka põhjendada.

Kirjutamisosa mõlema ülesande eristusindeksid on head. Ühtlasi võib märgata kirjutamisoskuse paranemist, lauseehitus on läbimõeldum ja sõnavara rikkalikum.

Tabel 7. Kirjutamisosa tulemused koolitüübi järgi

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	782	36,4	19,2	0	20	4,7
Põhikool või gümnaasium	1336	62,3	61,9	0	20	5,0
Varem lõpetanud	28	1,3	65,8	2	20	4,8
Kokku	2146	100,0	46,4	0	20	6,4

Tabel 8. Kirjutamisosa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1148	53,5	39,0	0	20	6,3
Tüdrukud	998	46,5	54,9	0	20	6,1
Kokku	2146	100,0	46,4	0	20	6,4

Kuulamisosa

Kuulamisosa on sel aastal madalama keskmise sooritusprotsendiga kui eelmisel aastal – 64,6 (2015. aastal 65,9%). Poiste keskmine sooritusprotsent on 60,3 ja tüdrukutel 69,6. Eelmise aastaga võrreldes on langenud nii üldine keskmine kui ka poiste ja tüdrukute keskmine tulemus.

Kuulamisosas on kõrgema keskmise sooritusprotsendiga II ülesanne, milles tuli otsustada, kas väide on õige või vale (82,3%). Sellest väiksema keskmise sooritusprotsendiga on III ülesanne (70%), kus tuli valida kolmest üks sobiv vastus. Teistest madalama keskmisega on I ülesanne (59,4%), kus tuli otsustada, millest on tekstilõikudes juttu. Keskmise sooritusprotsendi poolest on I ülesanne samal tasemel olnud ka eelmistel aastatel. IV ülesanne, milles tuli kuuldu põhjal lünka kirjutada ühe-kahe sõnaline vastus, on märgatavalt madalama keskmise tulemusega (47,7%) kui eelmisel aastal (57%). Vastuseid analüüsides selgub, et kohati kiirustatakse vastuse lünka kirjutamisega ega kuulata lauset lõpuni, lünka märgitakse esimesena kuuldu ning kogu lõik tervikuna jääb tähelepanuta.

Kõigi ülesannete statistiliste andmete järgi polnud eksamitöös selliseid küsimusi, mis oleks eristusnäitajate poolest liiga kerged või ka liiga rasked olnud.

Tabel 9. Kuulamisosa tulemused koolitüübi järgi

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	782	36,4	44,7	0	20	4,1
Põhikool või gümnaasium	1336	62,3	76,0	0	20	4,3
Varem lõpetanud	28	1,3	76,9	6	20	4,4
Kokku	2146	100,0	64,6	0	20	5,2

Tabel 10. Kuulamisosa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1148	53,5	60,3	0	20	5,3
Tüdrukud	998	46,5	69,6	0	20	4,9
Kokku	2146	100,0	64,6	0	20	5,2

Lugemisosa

Lugemisosa keskmine sooritusprotsent on sel aastal 65,7, 2015. aastal oli see 60,48. Tüdrukute keskmine sooritusprotsent on 74 ja poistel 58,9.

Nagu eelmiselgi aastal, on ka sel aastal kõige kõrgema sooritusprotsendiga (77,7) I ülesanne (valikvastustega ülesanne, kolmest väitest tuli valida üks, mis sobis tekstilõiguga). Üksikküsimused on heade eristusnäitajatega.

III ülesanne, väljajäetud tekstiosa tervikteksti sobitamine, on kõrgema keskmise sooritusnäitajaga kui eelmisel eksamikorral – 66%. II ülesanne (vastusepangaga lünkülesanne, ilukirjanduslik tekst, kuhu tuleb sobitada väljajäetud fraasid) osutus seekord keerukamaks, kuid samas eristab hästi tugevamaid nõrgematest keeleoskajatest. Keskmine sooritusprotsent on 57,4.

Üldine keskmine tulemus on sel aastal lugemisosas tõusnud.

Tabel 11. Lugemisosa tulemused koolitüübi järgi

	Eksami- nandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	782	8,3	40,0	0	20	4,9
Põhikool või gümnaasium	1336	16,3	80,5	2	20	4,3
Varem lõpetanud	28	18,3	81,7	2	20	5,0
Kokku	2146	13,4	65,7	0	20	6,0

Tabel 12. Lugemisosa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1148	53,5	58,6	0	20	6,1
Tüdrukud	998	46,5	74,0	1	20	5,3
Kokku	2146	100,0	65,7	0	20	6,0

Keele struktuuri osa

Osaoskuse keskmine sooritusprotsent on eelmise aastaga võrreldes tõusnud, olles sel aastal 54,9, 2015. aastal aga 48,8%. Nii poiste kui ka tüdrukute keskmine tulemus protsentides on märkimisväärselt tõusnud – poistel 48,7 (2015. a 42,39) ja tüdrukutel 62 (2015. a 55,5).

I ülesanne oli lünkülesanne, kus neljasest valikust tuli lünka leida õige sõna. Keskmine sooritusprotsent on 63,8, olles kõrgem kui eelmisel aastal (57,6).

II ülesande (lüngas antud algvormis sõnast tuli moodustada lausesse sobiv vorm) keskmine sooritusnäitaja on 46,5, mis on märgatavalt kõrgem kui eelmisel aastal (40,7).

I ülesande eristusnäitajad on head. Ülesande eesmärk on mõõta sõnavara tundmist ja seeläbi ka grammatilisi seoseid. Sel aastal tekitas enim raskusi määrsõnade kasutus (nt *läbi*, *järel*). Omavahel aeti segi *järel* ja *järgi* tähendused, mis eristab hästi just tugevamaid keeleoskajaid nõrgematest.

II ülesandes osutus keerulisemaks määrsõnastunud väljendite moodustamine (*majanduslikult*, *maksimaalselt*), samuti saava käände moodustamine (*naabriks*).

Tabel 13. Keele struktuuri osa tulemused koolitüübi järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	782	36,4	33,5	0	20	3,8
Põhikool või gümnaasium	1336	62,3	67,0	1	20	4,5
Varem lõpetanud	28	1,3	71,6	3	20	4,8
Kokku	2146	100,0	54,9	0	20	5,3

Tabel 14. Keele struktuuri osa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1148	53,5	48,7	0	20	5,3
Tüdrukud	998	46,5	62,0	0	20	5,1
Kokku	2146	100,0	54,9	0	20	5,3

Rääkimisosa

Rääkimisosa keskmine sooritusprotsent on sel aastal kõrgem kui eelmisel aastal – 70, 2015. aastal oli sooritusprotsent 67,2.

Nii poiste kui ka tüdrukute keskmine tulemus on tõusnud. Poiste keskmine on 63,7 (2015. a 59,77%), tüdrukutel 77,3 (2015. a 74,86%). 20-pallisel skaalal on poiste keskmine tulemus 12,7 ja tüdrukutel 15,5.

Rääkimisosa on olnud aastaid teiste osaoskustega võrreldes kõrgema sooritusprotsendiga erinevatel põhjustel. Kindlasti on sel korral põhjust rääkida keeleoskuse paranemisest, väljendusoskus on ladusam ja õpilased kasutavad keelt praktilise suhtlusvahendina, mitte enam niivõrd õppeaine keskselt. Osaliselt ollakse aga liigselt kinni – nagu ka varasemates analüüsides välja toodud – stampides, loomulik keelekasutus on jäänud keele omandamisel/õpetamisel tagaplaanile. Teine probleem on endiselt ka hindamine. Kuna seda osaoskust hinnatakse koolis, siis kipuvad õpetajad vastuseid kohati üle hindama ega arvesta hindamisskaalat. Hindamispõhimõtete ühtlustamiseks toimuvad igal aastal Innoves suulise osa intervjuueerijate ja hindajate seminarid, kus kitsaskohtadele ka tähelepanu pööratakse.

Tabel 15. Suulise osa tulemused koolitüübi järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Kutseõppeasutus	782	36,4	46,4	0	20	5,8
Põhikool või gümnaasium	1336	62,3	83,5	0	20	4,4
Varem lõpetanud	28	1,3	86,6	2	20	3,8
Kokku	2146	100,0	70,0	0	20	6,1

Tabel 16. Suulise osa tulemused soo järgi

	Eksaminandide arv	Arv protsentides	Keskmine tulemus %	Min	Max	St. hälve
Poisid	1148	53,5	63,7	0	20	6,3
Tüdrukud	998	46,5	77,3	0	20	5,5
Kokku	2146	100,0	70,0	0	20	6,1

4. Kokkuvõtteks

Selle aasta eksamitulemused on eelmiste aastate tulemustega statistiliselt sarnased. Eksami raskusaste on olnud aastati ühtlane. Viimaste aastate võrdluses on eksami keskmine sooritusprotsent tõusnud.

Tabel 17. Üldstatistika nelja aasta lõikes (2013–2016)

Aasta	Eksaminandide arv	Keskmine sooritusprotsent	B2-taseme saavutanute arv %
2013	2586	59	52
2014	2285	58,5	52
2015	2374	58	51,8
2016	2146	60	55,3

Kasvanud on B2-taseme tunnistuse saanute hulk, seda ka kahe suurema eksaminandide hulgaga maakonna osas. Harju maakonnas on see protsent varasemalt 57-lt kerkinud 59-le, Ida-Viru maakonnas 39-lt 44-le.

Nagu osaoskuste analüüsi juures juba mainitud, siis on õpilaste üldine keeleoskustase paranenud ja statistiline keskmine sooritusprotsent iga aastaga tõusnud. Õpilased on end nii kirjalikult kui suuliselt väljendades avatumad. Paraku on ka neid koole, kus eiratakse kommunikatiivse keeleoskuse põhimõtteid ja lähtutakse keele õpetamisel drillimisest. Kasutegur on sel juhul väike ja õpilased on seatud parema ettevalmistuse saanud õpilastega võrreldes halvemasse seisu.

Õpetajatele soovitaks materjalide valikul mitte piirduda vaid õpikute ja varasemate eksamite ülesannetega. Soovitav on kasutada õppetöös kindlasti palju rohkem erinevaid autentseid tekstitüüpe ja allikaid (raadiosaated, televisioon, ajakirjandus jne) ning vähem keskenduda mallide drillimisele.